

Vstříc auditivnímu divadlu

Kniha *Dobyvatelé akustických scén dramaturga a režiséra Lukáše Jiříčky se věnuje historickému procesu emancipace rozhlasových her a hudebního divadla. Bohužel se poněkud topí v záplavě faktografických údajů.*

TATIANA BREDEROVÁ

Dramaturg, režisér a publicista Lukáš Jiříčka ve své publikaci *Dobyvatelé akustických scén* nabízí komplexní přehled přístupů k práci s hudbou a performativitou v postmoderním umění. Z vlastní umělecké činnosti má Jiříčka bohaté zkušenosti s přesahovými divadelními žánry a také je autorem mnoha

radioartových projektů. I proto může kombinovat bohaté teoretické vědomosti na poli hudby a divadla s praktickým vhladem do uměleckých technik a postupů. Autor systematizuje množství u nás převážně nedostupného materiálu a analyzuje ho s ohledem na stěžejní filosofické a kulturologické koncepty postmoderny. Publikaci navíc doplňuje několika rozhovory s tvůrci. Díky interdisciplinárnímu charakteru může kniha oslovit široký okruh čtenářů, od umělců pracujících s různými médii přes uměnovědce (především z oborů teatrologie a muzikologie) po širokou veřejnost se zájmem o současné umění.

Mezi Brechtem a Wagnerem

Jiříčka vychází z množství primárních i sekundárních zdrojů a opírá se o estetické teorie Rolanda Barthesa, Theodora W. Adorna, Hanse-Thiese Lehmana a mnoha dalších. V historickém úvodu naznačuje kořeny multimediálnosti – změny ve vnímání hranic uměleckých druhů a žánrů, ale i technologické pokroky, které otevřely dveře novým možnostem práce s hudbou. Jádrem textu jsou analýzy stěžejních uměleckých konceptů v oblasti hudebního divadla s příklady tvorby čtyř dodnes aktivně působících autorů německé provenience – Heinera Goebbelse, Andree Ammera, Olgy Neuwirthové a Helmuta Oehringa.

Kořeny proměn vztahu mezi auditivním a performativním uměleckým materiálem hledá autor v období meziválečné avantgardy a později postmoderny. Vývoj hudby k performativnosti a naopak divadla k auditivnosti sleduje v kontextu performativního obratu celé kultury a snaží se jej představit jako homogenní součást evoluce uměleckých druhů. Výběr uměleckých přístupů přitom ohraničuje dvěma protiklady – brechtovským a wagnerovským chápáním hierarchie divadelních komponentů. Brecht, jehož Jiříčka považuje za nesporného zakladatele hudebního divadla, proklamuje „rozpojenost“ jednotlivých scénických složek a jejich autonomní hodnotu a význam. Naproti tomu Wagner ve svém díle směřoval ke „gesamtkunstwerku“.

Mezi těmito dvěma póly Jiříčka identifikuje a pojmenovává mnohé experimenty, které spojuje chápání hudby jako nikoli jen ilustrativní a podřízené složky. O emancipaci hudby v rámci performativních umění svědčí mimo jiné vznik auditivní sémiotiky či chápání hudby jako svého druhu narativu. Autor seznamuje čtenáře s termíny jako scénický koncert, hudební divadlo, radioart, postspektakulární inscenace nebo divadlo objektů. Zaměřuje se přitom především na pojmenování funkcí hudby a zvuku v celkovém významu díla.

Hodně příkladů, málo hypotéz

Předmět svého výzkumu Jiříčka dokládá velkým množstvím příkladů, sestavuje výčty autorů a děl, jde tedy především o přehledové studie. Přínosem publikace je proto především faktografická nasycenost, byť možná na úkor originálnější autorské teze. Jednou z mála představených hypotéz je „násilí na materiálu“. Pod tímto označením se ale neskryvá nic, co by již dávno a velmi důkladně nepopsala postmoderna, tedy neinterpretací postupy, intertextualita či konceptuální umění. Tato snaha o vlastní terminologické a teoretické uchopení materiálu navíc není v analytických částech nijak zúročena. Za revizi by stál i způsob rozvíjení jednotlivých autorových myšlenek – hodnocení často předchází analýze či samotné rekonstrukci díla, takže konkrétní představu čtenář dostane až po tom, co mu jsou představeny vnitřní (bez znalosti díla velmi abstraktní) souvislosti. Přes těchto pár výhrad lze *Dobyvatele akustických scén* v kontextu českých uměnověd vnímat jako průkopnický krok, jelikož seznamuje tuzemského čtenáře s nedostupným a často neznámým materiálem, jenž má potenciál rozvinout uvažování o divadle a umění jako takovém.

Autorka je divadelní kritička.

Lukáš Jiříčka: *Dobyvatelé akustických scén.*

Nakladatelství Akademie múzických umění, Praha 2015, 415 stran.